

Riigikogu maaelukomisjoni istungi protokoll nr 68

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 11. juuni 2024

Algus 14.00, lõpp 16.15

Juhataja: Urmas Kruise (esimees)

Protokollija: Kiia Väli (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Anti Allas, Arvo Aller, Züleyxa Izmailova, Alar Laneman, Maido Ruusmann, Andrus Seeme

Komisjoni ametnikud: Marin Daniel (nõunik-sekretariaadijuhataja), Merle Kruusimägi (nõunik)

Kutsutud: regionaalminister Piret Hartman, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi biomajanduse asekanstler Madis Pärtel ja ühistranspordi osakonna nõunik Hannes Luts (1. päevakorrapunkt); Riigikogu liige Tiit Maran, Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonna infonõunik Maiki Vaikla

Päevakord:

1. Kohtumine regionaalministriga
2. Komisjoni esimehe ja aseesimehe erakorraline valimine
3. Kollektiivne pöördumine „Lõpetame kanade puurispidamise Eestis“. Arutelu jätkamine
4. Kokkuvõtte komisjoni 2024. aasta kevadistungjärgu tööst
5. Info ja muud küsimused

1. Kohtumine regionaalministriga

Piret Hartman sõnas, et Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil (REM) on liikuvusreformi kontseptsioon valmis ning praegu toimuvad läbirääkimised erinevate osapooltega. Reformi kontseptsioon on esitatud ka Vabariigi Valitsusele. Hetkel on REMil eesmärk liikuvusreformi põhifookus ja järgmise paari aasta tegevused paika panna. Detailsid on aga palju, mida peab veel läbi mõtlema.

Hannes Luts andis ülevaate liikuvusreformist (protokolli lisa).

Maido Ruusmann küsis, kas REM on koostanud konkreetse tegevus- ja ajakava, kus on hinnatud eri tegevuste rahastuse vajadust. Nt mootorsõidukimaksu väljatöötamisel on selgelt öeldud, et soovitakse parandada ühistranspordikorraldust ning suurendada ühistranspordi kasutajate arvu. Tema hinnangul on täna reformi kontseptsioonis puudu konkreetne aja- graafik, konkreetset maksumused ja muutuste elluviimise eest vastutajad. **Piret Hartman** vastas, et kontseptsioonis on ajakava koostatud kuni 2030. aastani ning on kirjeldatud, millal mingisugused tegevused toimuvad ja milline on tegevuste rahastus. Täna on koalitsioon kokku leppinud käimasoleva ja järgmise aasta rahastuse osas. Mitmeid tegevusi on juba

alustatud (nt on alustatud analüüside koostamist ja osad pilootprojektid on töös). Ühistranspordikorralduse soovib REM läbi arutada sügise jooksul. Suvel koostatakse vajalikke analüüse, et hinnata tänast ühistranspordikorraldust. Seega võiks 2026. aasta alguseks olla võimalikud muudatused ellu viidud. **Hannes Luts** lisas, et kontseptsiooni ajakava ulatub 2030. aastani. Samas on reaalelus võimalik, et majanduslikel põhjustel nihkuvad planeeritud tegevused edasi.

Züleyxa Izmailova küsis, kas olemasolevaid bussipeatusi plaanitakse korrastada. **Hannes Luts** vastas, et Transpordiamet haldab põhimaanteedel asuvaid bussipeatusi, kus on täna suur õnnetuste risk. Mitmed olemasolevad peatused ei ole ohutud ning REM soovib, et need oleksid ligipääsetavamad ja ohutumad. Transpordiametil on olemas osalises mahus vahendeid peatuste korrastamiseks. Täna hinnatakse, milliseid peatusi oleks vaja korrastada. Murekoht on selles, et osade peatuste juures on õnnetuse juhtumise risk kõrge, aga Transpordiamet ei soovi investeerida nende korrastamisse, kuna peatuste lähedale projekteeritakse teadmata ajaks valmivat mitmerealist maanteed. Tema hinnangul ei ole selline lähenemine õige. Ta lisas, et ollakse ette valmistamas seadusemuudatust, et bussijuht tohiks lasta reisijaid bussilt maha ka peatuste vahel (täna ei ole see lubatud). Sel juhul ei peaks inimesed kõndima suurte maanteed ääres. Koolibussitranspordis rakendatakse täna juba sellist praktikat. **Andrus Seeme** pidas positiivseks seaduse muutmist, et bussijuhid tohiks peatuda bussipeatuste vahel. **Maido Ruusmann** sõnas, et ta toetab seaduse muutmist, et bussijuht tohib inimesi esimese kategooria maanteedel asuvate peatuste vahel maha panna. Ta lisas, et on väga oluline, et liikuvusreformi tervikajakava koos rahastusega saaks paika.

Andrus Seeme küsis, kuidas plaanitakse katta liikuvusreformi investeeringute kulud. **Piret Hartman** vastas, et investeeringud plaanitakse katta CO₂ kvooditasude vahenditega ning koalitsioonis on olemas põhimõtteline kokkulepe vahendite kasutamise üle. Valitsuses peab veel arutama, kas liikuvusreformi ühistranspordivaldkonna kulude praegu väljatoodud maksumused sobivad kõigile. Samas on nii REM kui ka Kliimaministeerium mitmeid tegevusi juba alustanud, kuna ajaline surve nõuab seda. Murekoht on dotatsiooni lisavajadusega. Selle aasta kohta on koalitsioonis kokkulepe, et vahendid võetakse reservist (selle aasta lisavajadus on 24,4 mln €). See süsteem on veidi jabur, kuna riigieelarve strateegia (RES) koostatakse igal aastal sama numbriga, aga lepingud on indekseeritud, seega igal aastal on teada, et seal tekib puudujääk. Rahandusministriga on hetkel kokkulepe, et REM tuleb RESi ja riigieelarve läbirääkimisteks välja oma ettepanekuga, kuidas võiks seda süsteemi ümber korraldada. Iga aasta on puudujäägile kate leitud. Varasemad aastad on see olnud lihtsam, kuna Transpordiamet ja ühistranspordikorraldaja kuulusid sama ministeeriumi haldusalasse ning kui ei leitud reservist katet, siis leiti kate Transpordiametist. Lisaks on valitsusest antud signaale, et laiemalt peaks arutama, milline on ühistranspordisüsteemis riigi osalus ja milline on sõitjate oma. **Anti Allas** sõnas, et kahjuks on riik aastaid varjanud selliste kulude tekkimist ning iga aasta on see probleem, et millega saaks kulusid katta.

Anti Allas küsis, kuidas plaanitakse katta rongiliiklusega seotud investeeringud, et ehitada rongiliiklust toetavat infrastruktuuri. **Hannes Luts** vastas, et Tallinn-Tartu ja Tallinn-Narva suundade arendamiseks on valdav osa rahastusest olemas. Hiljuti muudeti raudtee tehno-kasutuseeskirja, kus karmistati raudteeülekäikudele esitatavaid nõudeid. Osad ülekäigud peab tõenäoliselt asendama kergliiklustunnelitega, mis juhul ei ole seal enam ühetasandilist ristumist raudteega. Seal on rahastus puudu, aga need investeeringud ei ole väga suured. Oluliselt suurem investeering on Soodevahe depoo, kus peab ehitama uue depoo, mis on osaliselt seotud ka Rail Balticuga. Lisaks on täna rahastus puudu Viljandi-suunalise raudtee ehitamiseks. Kogu liini ei ole vaja kardinaalset ümber ehitada, vaid seal on teatud lõigud, mis vajavad ehitamist. **Piret Hartman** lisas, et REMil on võimalik taotleda ka Euroopa Liidu (EL) vahendeid. Sellel aastal töötab Rahandusministeerium välja sotsiaalset kliimafondi. Fond on mõeldud madalama sissetulekuga inimeste toetamiseks rohepöörde eesmärgil, mis hõlmab vajaduspõhist transporti, mis oleks ka säästlikum. Soodevahe depoo ehitamiseks teeb REM koostööd Kliimaministeeriumiga, kuna mõlemad ministeeriumid on huvitatud depoo valmimisest. Depoo ehitamiseks on planeeritud kasutada CO₂ kvooditasude vahendeid.

Arvo Aller küsis, kas on arutatud suunata vahendeid ka põhimaanteed ehitamiseks.

Teedeehitus on seotud ühistranspordivõrgu korrastamisega. **Piret Hartman** vastas, et see on seotud ka Transpordiameti ja kohalike omavalitsuse võimalustega investeerida teedesse. Teede korrashoiuks on hetkel rahalisi ressursse pigem vähenenud. Täna majanduslikus olukorras suudetakse praeguste vahenditega hoida teede praegust taset. Valitsus on teederahastuse probleemi aga selgelt teadvustanud.

Tiit Maran küsis, miks on Läänesaarte ühistranspordivõrgustik seotud pigem Tallinnaga mitte nt Tartuga. Ta küsis ka, kas liikuvusreformi kontseptsioonis käsitletakse raudtee ülesõidukohti. **Hannes Luts** vastas, et suursaarte ühendus Tallinnaga on lihtsalt kiirem, sest rongiliiklus on niivõrd palju kiirem kui otse Tartu-suunaline bussiliiklus. Olemasolevad ühendused säilivad, aga taktipõhist tihedat ühendust ei teki sinna. Ta lisas, et Eesti Raudteel on käimas raudtee ülesõidukohtade rekonstrueerimise programm, kus kõik ülesõidukohad, välja arvatud Valga-Koidula suunal asuvad, ehitatakse vastavaks uutele nõuetele.

Anti Allas küsis, kas on suheldud kommertsbussiettevõtetega, et inimesed saaksid Tartust või Põlvast otse Võrru sõita. **Hannes Luts** vastas, et REM soovib motiveerida kommerts-ettevõtteid, et nad hakkaksid ühtse ühistranspordivõrguga koos toimima. Kommerts-ettevõtetele on vabadus otsustada, kas ja kuidas nad soovivad ennast siduda taktipõhise võrguga. Iseenesest peaks see olema loomulik protsess, kuna kui taktipõhine võrk on seotud ka nende liinidega (veab inimesi nende liinide algusesse), siis oleks neil mõistlik oma liine ajastada ülejäänud võrguga.

Urmas Kruuse palus selgitada Haapsalu raudtee arendust. **Piret Hartman** vastas, et investeeritakse nii Narva- kui ka Tartu-suunalisse raudteevõrku ja järgmise kahe aasta jooksul ehitatakse välja väike osa Haapsalu suunast. Ehituseks plaanitakse kasutada CO₂ kvooditasude vahendeid.

Piret Hartman selgitas, et põllumajanduspoliitikas ollakse täna üle vaatamas ELi ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) meetmeid. Selle aasta lõpuks peab REM Euroopa Komisjonile (EK) esitama võimalike muudatuste ettepanekud. REM on hetkel arutamas muudatusi esindusorganisatsioonide ja seirekomisjoniga. Selle kõrval on REM ette valmistamas ELi uue finantsperioodi strateegiakava. Täna on paljud valdkonnad meetmetega kaetud, aga kogu süsteem on üsna keeruliseks muutunud. Lisaks tehakse ettevalmistusi kliimaseaduse rakendamiseks. Kliimaseadus mõjutab oluliselt põllumajandussektorit, kellelt oodatakse CO₂ heitkoguste vähendamist. REM on koos põllumajandussektoriga mõelnud võimalike toetusmeetmete peale, et sektoril oleks võimalik neid ootusi täita. Ta lisas, et peagi jõuab maaelukomisjoni lauale kavandatavate loomakaitseseaduse muudatuste väljatöötamiskavatsus. Kehtivas seaduses on mitmeid punkte, mida on vaja ajakohastada. REM soovib augustis avalikustada omapoolse põhjendatud ettepaneku puurikanade osas. Hetkel on põhimõtteline seisukoht, et kanade puurispidamise võiks lõpetada. REM on küsinud sisendit ka ettevõtjatelt, milline on nende praegune olukord ja valmisolek muudatuse ülevõtmiseks. Muudatuse rakendumine jääks tõenäoliselt 2030. aastatesse. Sel ajal oleks ehk võimalik rakendada teatud meetmeid ÜPP raames selleks, et ettevõtetele oleks võimalik investeringuid teha. Tema hinnangul tuleks see otsus ära teha, et ettevõtjad saaksid muudatusega arvestada. Ta lisas, et Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametil (PRIA) on täna väga palju meetmeid, mille taotlusi nad menetlevad. Oluline on ühiselt läbi mõelda, kuidas saaks kogu seda süsteemi teha kliendisõbralikumaks ja kuidas vähendada bürokraatiat.

Arvo Aller küsis, kas Eesti on otsustanud rakendada ELi toetuste taotlemisel 4% tootmisest kõrvale jäetava maa erandit. Ta küsis ka, kas Eesti on suhelnud EKga püsirohumaa säilitamise kohustuse täitmise osas. **Madis Pärtel** vastas, et Eesti on otsustanud rakendada 4% tootmisest kõrvale jäetava maa erandit. PRIA on tegelenud erandi rakendamise võimaldamisega ja tootjaid on sellest võimalusest informeeritud. Ta lisas, et ELilt tuli teatavat paindlikkust püsirohumaa säilitamise kohustuse osas, aga Eestit see otseselt ei aita. EKs on pigem vastuseis sellisele muudatusele. Püsirohumaadega seotud küsimused on peale põllumajanduse valdkonna seotud ka keskkonna- ja kliimavaldkondadega ning seal ei ole lihtne paindlikkust leida.

Tiit Maran pidas positiivseks, et puurikanade teemaga liigutakse REMis edasi ning ülemineku

tähtajad on tema hinnangul seotud rohkem vajalike analüüside tegemisega. Selles valdkonnas, hoolimata kas kanu peetakse puuris või mitte, on vaja parandada järelevalve poolt. Kui järelevalve ei toimi, siis ei saavutata seatud eesmäärke. **Piret Hartman** sõnas, et järelevalve teema on väga keeruline. Tema hinnangul on loomakaitsjate pahameel sel teemal palju seotud puuduliku järelevalvega. REM on Põllumajandus- ja Toiduametiga suhelnud ning on palunud ametil suurendada järelevalvega tegelevate inimeste osakaalu. Samas on see keeruline väljakutse, kuna täna peavad ministriumid leidma kärpekohti. REM tegeleb sellega, et järelevalvet parandada.

Andrus Seeme küsis, kas käesoleva finantsperioodi ELi ÜPP strateegikavas plaanitakse teha suuremaid muudatusi. **Madis Pärtel** vastas, et pigem on tegemist tehniliste muudatustega. Iga aasta REM uurib sektorilt, kas midagi oleks vaja muuta. **Piret Hartman** lisas, et põhimõttelised küsimused on siiski üleval (nt kas peaks toetama pigem suur- või väikeettevõtteid, kas toetustel peaksid olema mingisugused piirangud). Sisuteemad käiakse kindlasti üle ning tõenäoliselt ei tehta põhimõttelisi muutusi. Lisaks tuleks tema hinnangul arutada, kas peaks mingeid teemasid prioritseerima, kuna kogu see spekter on läinud üsna laiaks.

Urmas Kruuse sõnas, et kehtivas ELi ÜPP Eesti strateegiakavas ei ole võimalik palju sisulisi muudatusi teha, kui just ei tehta ELi tasandil suuremaid muudatusi. Kindlasti oleks vaja analüüsida põllupidajate sissetulekute vähenemist lähtuvalt uuest skeemist. Põllupidajad toovad seda välja, mis on oluline, arvestades sektori võimekust ja tulupoolt. Ta lisas, et komisjon soovib olla kursis ka ELi uue finantsperioodi ettevalmistamisega. Tema hinnangul on kliimaseaduse koostamise käigus Kliimaministrium mõistnud, kui palju realselt on võimalik põllumajandussektoril esialgu seatud eesmäärke täita. Põllupidajad ütlevad, et nad on valmis oma tegevuses muudatusi tegema, aga see peab jääma mõistlikku piiri.

2. Komisjoni esimehe ja aseesimehe erakorraline valimine

Seoses Rene Koka asumisega majanduskomisjoni liikmeks lõppesid tema volitused maaelukomisjoni aseesimehena (Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 31 punkt 3²). Seetõttu tuli läbi viia maaelukomisjoni esimehe ja aseesimehe erakorraline valimine. Komisjoni esimehe ja aseesimehe valimiseni juhatas istungit senine esimees Urmas Kruuse.

Andrus Seeme esitas maaelukomisjoni esimehe kandidaadiks Urmas Kruuse.

Alar Laneman esitas maaelukomisjoni esimehe kandidaadiks Arvo Alleri.

Mõlemad kandidaadid andsid nõusoleku kandideerimiseks.

Komisjon otsustas sulgeda kandidaatide nimekirja (konsensus: Anti Allas, Arvo Aller, Züleyxa Izmailova, Urmas Kruuse, Alar Laneman, Maido Ruusmann, Andrus Seeme).

Komisjoni sekretariaat tutvustas komisjoni esimehe ja aseesimehe üheaegse valimise, salajase hääletamise ja tulemuste kindlakstegemise korda.

Hääletuse viis läbi ja hääletustulemused tegi kindlaks maaelukomisjoni sekretariaat.

Hääletussedeli saanud komisjoni liikmete arv oli 7.

Hääletuskasti lastud hääletussedelite alusel oli hääletamisest osa võtnud komisjoni liikmete arv 7.

Kehtetuid hääletussedeleid ei olnud.

Salajasel hääletusel anti Urmas Kruuse poolt 5 häält ja Arvo Alleri poolt 2 häält.

Komisjoni esimehe ja aseesimehe valimisel osutus maaelukomisjoni esimeheks valituks Urmas Kruuse kui kõige rohkem häält kogunud kandidaat (poolt 5) ja aseesimeheks Arvo Aller kui häältearvult teiseks jäänud kandidaat (poolt 2). Ühtki protesti valimise läbiviimise ja hääletustulemuste kindlakstegemise kohta ei esitatud.

Pärast esimehe ja aseesimehe valimist jätkas istungi juhutamist komisjoni esimees Urmas Kruuse.

3. Kollektiivne pöördumine „Lõpetame kanade puurispidamise Eestis“. Arutelu jätkamine

Urmas Kruuse andis ülevaate kollektiivse pöördumise varasematest aruteludest ning erinevate osapoolte seisukohtadest.

Tiit Maran sõnas, et REM on koostanud lühikese analüüsi kanamunade impordi osas (Kaupmeeste Liidu poolt tõstatatud küsimus munade impordi suurenemine osas, kui Eesti keelab kanade puurispidamise). Analüüsis tuuakse välja, et kohti, kust importida, ei ole palju. Selle analüüsiga peavad nad jätkama enne kui hakatakse lõplikke otsuseid langetama. Ta lisas, et kohtudes enne regionaalministriga, rõhutas ta järelevalve poolt. Kui järelevalve ei tööta, siis muutused ei rakendu. Ettevõtted on teatud sundolukorras, kui nad peavad oma kulusid vähendama ning kulusid saab vähendada heaolu valdkondades. Eesti Maaülikooli õppejõud ütles, et kui jätta kõik ülejäänud asjad kõrvale, siis heaolu poolest on lindude puurivabalt pidamine parem kui nende puurispidamine. **Urmas Kruuse** nõustus, et selline võrdlus toodi, aga seda poolt nõrgestab haigestumise ja suremuse kõrgem protsent lindude puurivabalt pidamisel. **Tiit Maran** lisas, et öeldi ka seda, et CO₂ jalajälg on oluliselt väiksem puurispidamisel. Kummalisel kombel kliima soojenemise argument läheb vastuollu lindude heaolu argumentiga. See on kaalumise koht. Lisaks on küsimus selles, kas kanade puurivabalt pidamisel on võimalik vähendada CO₂ jalajälge. Seni ei ole proovitud seda teha. Ta ei nõustunud väitega, et parasiidid ja haigused võimenduvad õrrekanalas kiiremini kui puurikanalas. Tema kogemus loomaaiast näitab, et kui kohta, kus loomad on kontsentreeritud, läheb haigus sisse, siis see levib edasi. Loomad ei ole ju kuidagi niimoodi isoleeritud, et nakkus ei leviks naaberpuuri edasi - kontakt loomade vahel on olemas (nt tolmuosakeste liikumise tõttu). Samas võib olla haiguse lokaliseerimine lihtsam puurikanalas kui õrrekanalas.

Tiit Maran sõnas, et täna on keeruline öelda, kui pikk võiks võimalik ülemineku aeg olla. Seda peab hindama analüüside põhjal.

Urmas Kruuse lausus, et regionaalminister ütles komisjoni tänasel istungil, et REM on tegelemas puurikanade teemaga. Mitmete arutelude tulemusel on üles jäänud erinevaid küsimusi, mis vajavad täiendavat analüüsimist ja lahendamist. Kui parlament peaks mingi hetk langetama poliitilise otsuse kanade puurispidamise kohta, siis enne seda on vaja põhjalikke analüüse, millele saaks otsustamisel tugineda.

Züleyxa Izmailova sõnas, et ta pooldab seda, et turg ennast ise reguleerib, aga kui teine pool kannatab valu käes, siis peab neid kannatusi vähendama. Tema hinnangul tuleks REMile rõhutada seda, et loomade kannatuste vähendamine on komisjonile oluline. Kollektiivse pöördumise menetluse käigus on teda üllatanud REMi ametnike jäik suhtumine lindude heaolu küsimusse. **Urmas Kruuse** lausus, et tutvustades teemat erinevates fraktsioonides, on ta mõistnud, et eri pooled peavad loomade heaolu tagamist oluliseks. Loomade heaolu edendamiseks peab riik aktiivselt tegelema. Küsimus on selles, millises tempos sellega tegeletakse. Kui REM koostab analüüsid ning esitab Riigikogule seadusemuudatuse ettepanekud, siis saab kogu parlament otsustada võimalike muudatuste üle. Tema hinnangul on otstarbekam, kui ministeerium valmistab võimalikke muudatusi ette ning Riigikogu langetab lõppotsused nende osas. **Tiit Maran** märkis, et tema hinnangul ei reguleeri turg ennast ise loomade heaolu puudutavates teemades. Seetõttu peab riik seal seadma piirid.

Anti Allas sõnas, et sel teemal on oluline tõsta inimeste teadlikkust loomade heaolu kohta ning tõhustada järelevalvet nõuete järgmise üle. Lisaks peaks ELis püüdlema ühtse hoiaku suunas. Ta rõhutas ka, et oluline on soodustada inimeste kolimist tagasi maale ja edendada elu maal.

Züleyxa Izmailova märkis, et REMile tuleks rõhutada ka seda, et peaks üle vaatama kanade pidamisele kehtivad nõuded, kuna täna kehtivad täpselt samasugused nõuded karjadele, kus peetakse näiteks 51 kana kui ka miljoni kanaga karjadele.

Komisjoni liikmed leidsid, et esmaspäeval toimunud avaliku istungi videosalvestise peaks avalikustama.

Otsustati:

3.1. Teha vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punktile 6 Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ettepanek analüüsida kanade puurispidamiselt puurivabadele pidamisviisidele ülemineku mõjusid, arvestades muuhulgas ka komisjoni poolt väljatoodud aspekte. Komisjon soovib ministeeriumilt ülevaadet analüüsi tulemustest ning ministeeriumi seisukohtadest ja edasisest tegevusest kanade heaolu parandamiseks (konsensus: Anti Allas, Züleyxa Izmailova, Urmas Kruise, Maido Ruusmann, Andrus Seeme).

4. Kokkuvõtte komisjoni 2024. aasta kevadistungjärgu tööst

Päevakorrapunkti ei arutatud.

5. Info ja muud küsimused

Päevakorrapunkti ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Urmas Kruise
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Kiia Väli
protokollija